

Облікова картка дисертації

I. Загальні відомості

Державний обліковий номер: 0825U003597

Особливі позначки: відкрита

Дата реєстрації: 27-08-2025

Статус: Наказ про видачу диплома

Реквізити наказу МОН / наказу закладу: Наказ Сумського державного університету № 0298-V від 22 вересня 2025 р.

II. Відомості про здобувача

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Сухарева Вікторія Анатоліївна

2. Victoria Sukharieva

Кваліфікація:

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0001-6556-864X

Вид дисертації: доктор філософії

Аспірантура/Докторантура: так

Шифр наукової спеціальності: 222

Назва наукової спеціальності: Медицина

Галузь / галузі знань: охорона здоров'я

Освітньо-наукова програма зі спеціальності: 46783 Медицина

Дата захисту: 30-08-2025

Спеціальність за освітою: 222 – Медицина

Місце роботи здобувача: Комунальне некомерційне підприємство Сумської обласної ради Сумський обласний клінічний госпіталь ветеранів війни

Код за ЄДРПОУ: 02000375

Місцезнаходження: вул. Ковпака, 24, Суми, Сумський р-н., 40031, Україна

Форма власності: Комунальна

Сфера управління:

Ідентифікатор ROR:

III. Відомості про організацію, де відбувся захист

Шифр спеціалізованої вченої ради (разової спеціалізованої вченої ради): PhD 10479

Повне найменування юридичної особи: Сумський державний університет

Код за ЄДРПОУ: 05408289

Місцезнаходження: вул. Харківська, буд. 116, Суми, Сумський р-н., 40007, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

IV. Відомості про підприємство, установу, організацію, в якій було виконано дисертацію

Повне найменування юридичної особи: Сумський державний університет

Код за ЄДРПОУ: 05408289

Місцезнаходження: вул. Харківська, буд. 116, Суми, Сумський р-н., 40007, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

V. Відомості про дисертацію

Мова дисертації: Українська

Коди тематичних рубрик: 76.29, 76.29.52

Тема дисертації:

1. Розлади, специфічно пов'язані зі стресом у військовослужбовців, які отримали бойову травму (клінічні особливості, підходи до терапії)
2. Stress-specific disorders in military personnel who sustained combat injury (clinical features, approaches to therapy)

Реферат/анотація:

1. Умови повномасштабної війни в Україні спричинили значне зростання психоемоційних навантажень на військовослужбовців, що проявляється високою поширеністю стрес-асоційованих психічних розладів, насамперед посттравматичного стресового розладу (ПТСР), гострого стресового розладу (ГСР), тривожно-депресивних станів та нейроповедінкових порушень. Вивчення клініко-психологічних особливостей цих станів та розробка ефективних підходів до їх терапії має особливе значення для збереження боєздатності та якості життя військових. Метою дисертаційного дослідження стало підвищення результативності лікування стресових розладів у військовослужбовців із бойовою травмою шляхом створення та апробації персоналізованої системи терапії. Для досягнення цієї мети було поставлено завдання: визначити клінічні й патопсихологічні закономірності формування стресових розладів у різних категорій пацієнтів, розробити комплексну індивідуалізовану програму терапії та оцінити її ефективність. Обстежено 242

військовослужбовці ЗСУ, які перебували на лікуванні у Сумському обласному клінічному госпіталі ветеранів війни. Використовувалися клініко-психопатологічний, анамнестичний, психодіагностичний і статистичний методи. Дослідження проводилося у кілька етапів: аналіз клінічних даних та визначення терапевтичних мішеней, створення персоніфікованої програми лікування, оцінка її ефективності та подальше впровадження в практику. Результати показали, що клінічна структура психічних порушень відрізнялася залежно від профілю госпітального відділення. У терапевтичному відділенні переважали помірні прояви стресових розладів, афективні симптоми та неврастенія. У неврологічному виявлено найбільшу частоту ПТСР, емоційної дисрегуляції, високі показники тривоги й депресії, а також значне емоційне вигорання. У хірургічному відділенні найчастіше реєстрували гострий стресовий розлад та нейроповедінкові порушення на тлі найвищої інтенсивності бойового досвіду. Патопсихологічне обстеження підтвердило тісний зв'язок між тяжкістю бойових травм і виразністю психічних симптомів. Кореляційний аналіз дозволив виділити синдромокомплекси, характерні для кожної клінічної групи. Для терапевтичного відділення це тривожно-інсомнічний, посттравматичний та соціально-дезадаптивний; для неврологічного – уникаючий, депресивно-тривожний і інсомнічно-соціальний; для хірургічного – гострий травматичний, тривожно-депресивний і нав'язливо-уникаючий. Це надало змогу чіткіше визначати терапевтичні підходи. Розроблена система лікування поєднувала психофармакотерапію з психотерапевтичними методами, адаптованими до профілю відділення. Фармакотерапія включала селективні інгібітори зворотного захоплення серотоніну та серотоніну й норадреналіну, анкіолітики, стабілізатори настрою та нейролептики. Психотерапевтичний комплекс складався з базової програми (шість занять для подолання бойового стресу) і спеціалізованих модулів для кожного відділення. У пацієнтів терапевтичного відділення програма фокусувалася на саморегуляції, роботі з травматичними спогадами і порушеннями сну. Військовослужбовці неврологічного відділення отримали програму з акцентом на відновлення когнітивних функцій та подолання депресії. У пацієнтів хірургічного відділення робота була спрямована на зниження гострих психоемоційних реакцій, корекцію уникання та агресії. Ефективність програми підтверджено результатами повторного обстеження: частота ПТСР зменшилася на 20,9–32,6% залежно від групи; знизилася інтенсивність симптомів тривоги, депресії, емоційної дисрегуляції, а також когнітивних порушень. Більшість військових продемонстрували підвищення рівня адаптаційних ресурсів і позитивну динаміку емоційного стану. Уперше було показано, що профіль госпітального відділення є важливим чинником у формуванні психічних розладів у військових із бойовою травмою. Розроблена персоніфікована система терапії може бути використана у практиці військових госпіталів як ефективний інструмент психосоціальної допомоги. Практичні рекомендації включають впровадження скринінгу емоційного вигорання, розширену психодіагностику, застосування тренінгів з емоційної компетентності та врахування клініко-психологічного профілю відділення при плануванні лікування.

2. The conditions of the full-scale war in Ukraine have led to a significant increase in the psycho-emotional burden on servicemen, manifested by the high prevalence of stress-associated mental disorders, primarily post-traumatic stress disorder (PTSD), acute stress disorder (ASD), anxiety-depressive states, and neurobehavioral disturbances. Studying the clinical and psychological characteristics of these conditions and developing effective therapeutic approaches is crucial for maintaining the combat capability and quality of life of military personnel. The aim of this dissertation research was to improve the effectiveness of treatment for stress-related disorders in servicemen with combat trauma through the development and testing of a personalized therapeutic system. The objectives included identifying the clinical and pathopsychological patterns of stress disorder formation in different categories of patients, creating a comprehensive individualized treatment program, and evaluating its effectiveness. A total of 242 servicemen of the Armed Forces of Ukraine undergoing treatment at the Sumy Regional Clinical Veterans' Hospital were examined. Clinical-psychopathological, anamnestic, psychodiagnostic, and statistical methods were applied. The study was conducted in several stages: analysis of clinical data and identification of therapeutic targets, creation of a personalized treatment program, assessment of its effectiveness, and subsequent implementation into clinical practice. The results showed that the clinical structure of mental disorders differed depending on the hospital department profile. In the therapeutic department, moderate

manifestations of stress disorders, affective symptoms, and neurasthenia predominated. In the neurological department, the highest prevalence of PTSD, emotional dysregulation, elevated levels of anxiety and depression, as well as pronounced burnout, were identified. In the surgical department, acute stress disorder and neurobehavioral disturbances were most frequently observed against the background of the highest intensity of combat experience. Pathopsychological assessment confirmed a close relationship between the severity of combat injuries and the expression of mental symptoms. Correlation analysis made it possible to identify syndrome complexes specific to each clinical group. For the therapeutic department: anxiety–insomnia, post-traumatic, and social–maladaptive; for the neurological department: avoidant, depressive–anxious, and insomnia–social; for the surgical department: acute traumatic, anxiety–depressive, and obsessive–avoidant. This allowed more accurate determination of therapeutic strategies. The developed treatment system combined psychopharmacotherapy with psychotherapeutic methods adapted to the department profile. Pharmacotherapy included selective serotonin reuptake inhibitors, serotonin–norepinephrine reuptake inhibitors, anxiolytics, mood stabilizers, and antipsychotics. The psychotherapeutic complex consisted of a basic program (six sessions aimed at overcoming combat stress) and specialized modules for each department. In the therapeutic department, the program focused on self-regulation, working with traumatic memories, and correcting sleep disturbances. In the neurological department, emphasis was placed on restoring cognitive functions and reducing depression. In the surgical department, interventions targeted acute psycho-emotional reactions, avoidance, and aggression. The effectiveness of the program was confirmed by follow-up assessment: the frequency of PTSD decreased by 20.9–32.6% depending on the group; the severity of anxiety, depression, emotional dysregulation, and cognitive disturbances also significantly declined. Most servicemen demonstrated increased adaptive resources and positive emotional dynamics. For the first time, it was shown that the hospital department profile is an important factor in the formation of mental disorders in combat-injured servicemen. The developed personalized therapeutic system can be applied in military hospitals as an effective tool of psychosocial support. Practical recommendations include implementing burnout screening, extended psychodiagnostics, emotional competence training, and taking into account the clinical-psychological profile of the department when planning treatment.

Державний реєстраційний номер ДіР:

Пріоритетний напрям розвитку науки і техніки: Науки про життя, нові технології профілактики та лікування найпоширеніших захворювань

Стратегічний пріоритетний напрям інноваційної діяльності: Впровадження нових технологій та обладнання для якісного медичного обслуговування, лікування, фармацевтики

Підсумки дослідження: Теоретичне узагальнення і вирішення важливої наукової проблеми

Публікації:

- Sukharieva V., Kozhyna H., Chernenko I., Lytvynenko V. Pathophysiological features of stress-related disorders in combatants. East Ukrainian Medical Journal, 2025. № 13(1). P. 122–129
- Кожина Г.М., Сухарева В.А. Оцінка ефективності комплексної персоналізованої програми лікування психічних розладів, специфічно пов'язаних зі стресом війни, в учасників бойових дій. Український вісник психоневрології, 2025. № 33(1). P. 32–37
- Кожина Г.М., Сухарева В.А. Феноменологія розладів, специфічно пов'язаних зі стресом війни, в учасників бойових дій. Медицина сьогодні і завтра, 2025. № 94(1)
- Кожина Г.М., Потапов О.О., Сухарева В.А., Механізми розвитку психічних розладів, пов'язаних зі стресом, у військових із бойовою травмою: значення супутньої патології та синдромальної організації. Український вісник психоневрології, 2025. № 33(2). P. 26–32

Наукова (науково-технічна) продукція: технології; методи, теорії, гіпотези; аналітичні матеріали

Соціально-економічна спрямованість: поліпшення якості життя та здоров'я населення, ефективності діагностики та лікування хворих

Охоронні документи на ОПІВ:

Впровадження результатів дисертації: Впроваджено

Зв'язок з науковими темами:

VI. Відомості про наукового керівника/керівників (консультанта)

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Потапов Олександр Олександрович

2. Oleksandr Potapov

Кваліфікація: д. мед. н., професор, 14.01.05

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0002-0913-3024

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Сумський державний університет

Код за ЄДРПОУ: 05408289

Місцезнаходження: вул. Харківська, буд. 116, Суми, Сумський р-н., 40007, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Кожина Ганна Михайлівна

2. Hanna Kozhyna

Кваліфікація: д. мед. н., професор, 14.01.16

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0002-2000-707X

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Харківський національний медичний університет

Код за ЄДРПОУ: 01896866

Місцезнаходження: Проспект Науки, буд. 4, Харків, Харківський р-н., 61022, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство охорони здоров'я України

Ідентифікатор ROR:

VII. Відомості про офіційних опонентів та рецензентів

Офіційні опоненти

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Герасименко Лариса Олександрівна

2. Larysa Herasymenko

Кваліфікація: д. мед. н., професор, 14.01.16

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0001-9002-3641

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Полтавський державний медичний університет

Код за ЄДРПОУ: 43937407

Місцезнаходження: вул. Шевченка, буд. 23, Полтава, Полтавський р-н., 36011, Україна

Форма власності:

Сфера управління: Міністерство охорони здоров'я України

Ідентифікатор ROR: Не застосовується

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Огоренко Вікторія Вікторівна

2. Viktoriia Ohorenko

Кваліфікація: д. мед. н., професор, 14.01.16

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0003-0549-4292

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Дніпровський державний медичний університет

Код за ЄДРПОУ: 02010681

Місцезнаходження: вул. Володимира Вернадського, буд. 9, Дніпро, Дніпровський р-н., 49044, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство охорони здоров'я України

Ідентифікатор ROR:

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Венгер Олена Петрівна

2. Olena Venher

Кваліфікація: д. мед. н., професор, 14.01.16

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0002-5823-9415

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Тернопільський національний медичний університет імені

І. Я. Горбачевського Міністерства охорони здоров'я України

Код за ЄДРПОУ: 02010830

Місцезнаходження: Майдан Волі, буд. 1, Тернопіль, Тернопільський р-н., 46001, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство охорони здоров'я України

Ідентифікатор ROR:

Рецензенти

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Деміхова Надія Володимирівна

2. Nadiia Demikhova

Кваліфікація: д. мед. н., професор, 14.01.37

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0003-4139-1645

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Сумський державний університет

Код за ЄДРПОУ: 05408289

Місцезнаходження: вул. Харківська, буд. 116, Суми, Сумський р-н., 40007, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

VIII. Заключні відомості

**Власне Прізвище Ім'я По-батькові
голови ради**

Личко Володимир Станіславович

**Власне Прізвище Ім'я По-батькові
головуючого на засіданні**

Личко Володимир Станіславович

**Відповідальний за підготовку
облікових документів**

Бойко Антон Олександрович

Реєстратор

УкрІНТЕІ

**Керівник відділу УкрІНТЕІ, що є
відповідальним за реєстрацію наукової
діяльності**

Юрченко Тетяна Анатоліївна